

PARICK MODIANO: ÉJFŰ

Az immár Magyarországon is jól ismert francia író, Patrick Modiano 2014-ben elnyerte a legrangosabb irodalmi kitüntetést, a Nobel-díjat. A közelmúltban megjelent, *Éjfű* című regénye egyes szám első személyben íródott: az idős, ismert író, Jean fölkeresi fiatalkorának egyik helyszínét, a párizsi Montparnasse-negyedét. Évtizedekkel korábban, a hatvanas években, mindössze három hónapig tartózkodott itt, de az átélt élmények egész további életére kihatottak, nem tudott és nem is akart azoktól szabadulni.

Jean két világban él. Az egyik a múlt világa — irodalmi, történelmi személyiségek, akiket gyakran közelebb érez magához, mint kortársait. A másik világ a felidézett múlt a Montparnasse-negyedben a titokzatos marokkói társaság, amelynek egyetlen nőalakja az ugyancsak rejtélyes lány, Dannie, Jean szerelme. A cselekmény hátterében felsejlik a marokkói ellenzéki politikus, Ben Barka 1964 októberében történt elrablása és meggyilkolása.

Az események lassan, fokozatosan tárulnak fel előttünk Jean fekete notesze — amelyben az írói pályára tudatosan készülő ifjú minden lényegesnek tartott dolgot feljegyez — és a vele jóindulatú nyomozó, Langlais rendőrségi jegyzőkönyve alapján. A regényben alapvetően fontos az emlékezés — az elbeszélő a múlt emlékképeinek mozaikkockái nyomán igyekszik rögzíteni életének egykori eseményeit. Jean számára nem az a fontos, hogy megértse az egykori történéseket, hanem az, hogy újra átélje az akkori érzéseket. Úgy érzi, hogy a világban nincsenek újdonságok, a történések mindig ismétlődnek — a személyek mások ugyan, de a hozzájuk kapcsolódó szerepek ugyanazok. Megérkezve a Montparnasse-negyedbe, a rátörő emlékek hatására furcsa érzés keríti hatalmába: „Nem az idő múlása miatt, hanem mert úgy éreztem, mintha a hasonmásom, az ikertestvérem ott lenne a közelben, és minden szempontból ugyanazt az életet élné az idők végezetéig, mint amit én éltem egy kis ideig.” (8.) Jean mintha egyetlen idősíkból létezne, az örök jelenben: „Számomra sohasem létezett sem a jelen, sem a múlt. Összemosódik minden, akár ebben a csupasz szobában a minden éjjel felgyűlő fények.” (52.)

A még tinédzser korú, otthonról megszökött Jean és néhány évvel idősebb szerelme, Dannie is a társadalom periferiáján él, folyamatos létbizonytalanságban. Egyikük sem hagyományos családba született. Az elbeszélő így emlékszik vissza: „Már megszoktam, hogy törvénytlen kívülként élek a világban, nem úgy, mint azok, akiknek derék, becsületes szülei voltak, és egy adott társadalmi milióból származtak.” (45.) Dannie ugyan-

csak törvénytelen gyermekként született, Franciaország II. világháborús náci megszállásának idején, feltehetően egy francia nő és egy német katonával együtt hálásának gyümölcseként. Jean ösztönösen érzi meg a lánnyal való lelki közösséget: „Alig ismertem, de biztos voltam benne, hogy van valami közös bennünk, és ugyanahhoz a világhoz tartozunk.” (46.) A lány csupa rejtély, múltja és jelene is homályos. Több lakáshoz is van kulcsa, de mindenhová titokban, settenkedve lopóznak be, és lábujjhegyen távoznak. Jean számára nem világos, Dannie miért lakik az egyetemi negyedben, egy amerikai szállóban, amikor nem egyetemista és nem is amerikai. Ám megérti, szerelmét nem lehet kérdésekkel zaklatni, a lány társadalmi státusza olyan, mintha meghalt volna: „Igen, eltűntnek vagyok nyilvánítva.” (63.) Nem derül ki, hogy Dannie a szeretője-e a marokkói társaság egyik vezéralakjának, Aghamourinak, aki a felesége nevére állít ki hamis diákigazolványt a lány számára. Jean a Langlais felügyelő által rendelkezésére bocsátott jegyzőkönyvből tudja meg, hogy Dannie-t gyilkosság elkövetésével vádolták, de itt sem egyértelmű, hogy jogos önvédelemből lőtte-e le a rátámadó férfit, mint ahogy azt is homály feddi, hogy ő húzta-e meg a ravaszt. Ami bizonyos, hogy Dannie még korábban luxusáruházakban lopott táskákat.

Csupa rejtély a marokkói társaság működése, rendeltetése is. Nem derül fény arra, hogy mennyire voltak benne az említett, Ben Barka elleni politikai gyilkosságban. Dannie nyilvánvalóan szorosan kötődik hozzájuk, de elege is van belőlük. Jean szerint a csoport tagjai „gaztetteiket készítik elő, a sorsuk börtön vagy alvilági leszámolás lesz”. (73.) Az elbeszélővel kezdetben ellenséges, de később előtte megnyíló Anghamouri mintha eleve elrendeltnek tartaná sorsukat. Azt mondja Jeannak: „Szerencséje van. Maga nincs rákényszerülve arra, hogy mocskos dolgokkal foglalkozzon. Tiszta marad a keze.” Anghamouri sorsközösséget vállal Dannie-vel, s így figyelmezteti az ifjú író: „Vigyázzon... Dannie és én, mi ketten már úgyszólván pestisesek vagyunk. Ha velünk marad, előbb-utóbb megfertőződik.” (94.)

Jean tele van kérdésekkel és kételyekkel a lány kiletét illetően, de nem szab neki feltételeket, mert vallja: „Ha szeretsz valakit, fogadd el úgy, ahogy van, és semmit ne kérj tőle számon.” (113.) Amit Dannie iránt érez, ösztönösen a lelkéből fakadó, valódi szeretet, amely elkíséri egy életen át. Az idős író visszaemlékezésében nem fedi fel, hogy fáj-e neki Dannie elvesztése, de az egyértelmű, hogy lelkének kitörőlhetsen részévé vált. (Ford. Róhrig Eszter; *Tarandus Kiadó*, Győr, 2014)

BODNÁR DÁNIEL